

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2007

19 SEPTEMBER 2007

Wetsvoorstel tot invoeging van een §1bis in artikel 7 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, om de verplichting in te voeren kennis te geven van internationale aanhoudingsbevelen

(Ingediend door de heer Josy Dubié c.s.)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel neemt de tekst over van een voorstel dat reeds op 18 januari 2007 in de Senaat werd ingediend (stuk Senaat, nr. 3-2027/1 - 2006/2007).

De materie van de uitlevering wordt in België hoofdzakelijk geregeld door de wet van 15 maart 1874, gewijzigd door de wet van 31 juli 1985. Maar omdat de uitlevering per definitie thuishoort in een context van verhoudingen tussen staten, die de nationale grenzen overstijgt, is België er snel toe gekomen bi- en multilaterale verdragen en overeenkomsten te sluiten waardoor de Belgische regeling van gemeen recht genuanceerd werd.

Die multilaterale instrumenten betreffende de uitlevering hebben voorrang op de normen van intern recht, zelfs wanneer die laatste er na de wet zijn gekomen. Ze zijn dus een essentieel gegeven in de uitleveringsreglementering.

De belangrijkste verdragen terzake zijn de volgende drie:

— Het Verdrag aangaande de uitlevering en de rechtshulp in strafzaken tussen het Koninkrijk België, het Groothertogdom Luxemburg en het Koninkrijk der Nederlanden, dat het Beneluxverdrag wordt genoemd;

— De Overeenkomst ter uitvoering van het akkoord van Schengen van 14 juni 1985, die is goed-

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2007

19 SEPTEMBRE 2007

Proposition de loi insérant un §1^{er}bis dans l'article 7 du titre préliminaire du Code de procédure pénale, en vue d'instaurer une obligation de notification des mandats d'arrêt internationaux

(Déposée par M. Josy Dubié et consorts)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi reprend le texte d'une proposition qui a déjà été déposée au Sénat le 18 janvier 2007 (doc. Sénat, n° 3-2027/1 - 2006/2007).

En Belgique, la matière de l'extradition est essentiellement régie par la loi du 15 mars 1874, modifiée par la loi du 31 juillet 1985. Toutefois, puisque l'extradition concerne, par définition, un contexte interétatique, dépassant les frontières nationales, la Belgique a rapidement été amenée à conclure des traités et des conventions bi- et multilatérales, nuanciant le régime belge de droit commun.

Ces instruments multilatéraux relatifs à l'extradition priment sur les normes de droit interne, même postérieures à la loi. Ils constituent donc un élément essentiel de la réglementation de l'extradition.

Les principaux traités en la matière sont au nombre de trois:

— Le Traité d'extradition et d'entraide judiciaire du 27 juin 1962 entre la Belgique, le Luxembourg et les Pays-Bas, appelé le Traité Benelux;

— La Convention d'application de l'Accord de Schengen du 14 juin 1985, approuvée par la loi du

gekeurd door de wet van 18 maart 1993 en die heel wat Europese landen bindt (België, Luxemburg, Nederland, Frankrijk, Duitsland, Spanje, Portugal, Italië, Oostenrijk en Griekenland);

— Het Europees Verdrag betreffende de uitlevering van de Raad van Europa van 13 december 1957, dat door België slechts op 22 april 1997 werd geratificeerd.

De Belgische wet van 15 maart 1874 voorziet niet in de uitlevering van eigen onderdanen. Artikel 1 heeft het immers alleen over de uitlevering van «vreemdelingen». Die weigering om eigen onderdanen uit te leveren is een algemene regel in de Staten met een continentale traditie en wordt verklaard door het feit dat hun wetgeving meestal in de mogelijkheid voorziet hun onderdanen die in het buitenland misdrijven hebben gepleegd te vervolgen en te berechten. Onze rechtscollèges zijn inderdaad bevoegd om kennis te nemen van feiten gepleegd door Belgen buiten het grondgebied van het Rijk en wel krachtens de artikelen 6 tot 9 van de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering.

Aangezien er tussen het uitleveringsverzoek van de verzoekende Staat en het moment waarop hij de vereiste documenten langs diplomatieke weg verzendt enige tijd kan verstrijken, voorziet de wet van 15 maart 1874 in de mogelijkheid dat de vreemdeling onder bepaalde voorwaarden en op grond van een bevel tot aanhouding verleend door een Belgische onderzoeksrechter voorlopig wordt aangehouden.

Die mogelijkheid bestaat ook in de belangrijkste internationale uitleveringsverdragen.

Voor hij een bevel tot voorlopige aanhouding uitreikt, moet de onderzoeksrechter nagaan of alle voorwaarden voor de uitlevering vervuld zijn.

Indien blijkt dat de betrokkene een Belgisch onderdaan is, zal de onderzoeksrechter weigeren een bevel tot voorlopige aanhouding uit te vaardigen.

In afwachting van de eventuele beslissing van de Belgische overheid om zelf de persoon te berechten, staat het hem vrij het Belgische grondgebied te betreden en te verlaten en kan hij niet worden uitgeleverd.

De zaak «Bahar Kimyongür», naar de naam van de Belgische onderdaan van Turkse afkomst, die in Nederland werd aangehouden op grond van een internationaal bevel tot aanhouding dat tegen hem werd uitgevaardigd door Turkije, en waarover hij nooit werd ingelicht, en voor wie dus uitlevering aan Turkije dreigde, heeft ons evenwel onlangs de beperkingen van die «bescherming» van de eigen onderdanen aangetoond.

18 mars 1993 et liant de nombreux États européens (la Belgique, le Luxembourg, les Pays-Bas, la France, l'Allemagne, l'Espagne, le Portugal, l'Italie, l'Autriche et la Grèce).

— La Convention européenne d'extradition du Conseil de l'Europe du 13 décembre 1957, ratifiée seulement le 22 avril 1997 par la Belgique.

La Belgique, dans sa loi du 15 mars 1874, n'envisage pas l'extradition de ses nationaux. En effet, l'article 1er ne traite que de l'extradition de «tout étranger». Ce refus d'extrader ses nationaux est une position commune aux États de tradition continentale, et s'explique par le fait que la législation de ces derniers prévoit généralement la possibilité de poursuivre et de juger leurs nationaux ayant commis des infractions sur un territoire étranger. De fait, nos juridictions sont compétentes pour connaître des faits commis par des Belges en dehors du territoire du Royaume en vertu des articles 6 à 9 du titre préliminaire du Code de procédure pénale.

Comme il peut s'écouler un certain temps entre la demande d'extradition de l'État requérant et la transmission, par ce dernier, des documents nécessaires par la voie diplomatique, la loi du 15 mars 1874 prévoit une possibilité d'arrestation provisoire de l'étranger, sous certaines conditions et sur la base d'un mandat d'arrêt délivré par un juge d'instruction belge.

Cette possibilité est également prévue dans les principales conventions internationales traitant de l'extradition.

Avant de décerner un mandat d'arrêt provisoire, le juge d'instruction doit vérifier si les conditions requises pour l'extradition sont réunies.

De ce fait, s'il apparaît que l'intéressé est un ressortissant belge, le juge d'instruction refusera d'émettre un mandat d'arrêt provisoire.

En attendant, la décision éventuelle des autorités belges de juger elles-mêmes la personne, celle-ci restera libre d'aller et venir sur le territoire belge et ne pourra être extradée.

Cependant, l'affaire dite «Bahar Kimyongür» du nom de ce ressortissant belge, d'origine turque, arrêté aux Pays-Bas sur base d'un mandat d'arrêt international délivré à son encontre par la Turquie, dont il n'avait jamais eu connaissance, et donc menacé d'extradition vers la Turquie, nous a récemment montré la limite de cette «protection» des nationaux.

Kennelijk vaardigen bepaalde landen, waaronder Turkije, vrij systematisch internationale aanhoudingsbevelen uit tegen personen die terecht of ten onrechte van « terrorisme » worden beschuldigd.

In het geval van de heer Kimyongür heeft de Nederlandse gerechtelijke overheid die Belgische onderdaan uiteindelijk vrijgelaten, omdat ze meende dat de beschuldigingen in het dossier dat de Turkse overheid had overgezonden, ongegrond waren.

Niettemin heeft die Belgische burger meer dan twee maanden achter de tralies gezeten, bevreesd te worden uitgeleverd aan een land dat door diverse organisaties voor de verdediging van de mensenrechten ervan wordt beschuldigd die rechten te schenden, vooral in de gevangenissen.

In het licht van die droevige ervaring en omdat blijkt dat elke Belgische onderdaan tegen wie een internationaal bevel tot aanhouding wordt uitgevaardigd, op elk moment kan worden aangehouden en eventueel uitgeleverd zodra hij het Belgisch grondgebied verlaat, is het minste wat een land dat de democratische waarden verdedigt kan doen, zijn onderdaan verwittigen van het bestaan van een internationaal bevel tot aanhouding jegens zijn persoon.

Op die manier kan de betrokkene zich tenminste verdedigen tegen beschuldigingen en, indien hij toch mocht beslissen het Belgisch grondgebied te verlaten, dan doet hij dat met kennis van de risico's die hij neemt.

Onderhavig voorstel strekt er dus toe de Belgische overheid ertoe te verplichten een persoon met Belgische nationaliteit wiens uitlevering gevraagd wordt, in te lichten over het bestaan en de herkomst van dat uitleveringsverzoek alsook over de motieven die het in de ogen van het verzoekende land verantwoord.

*
* *

Il apparaît que certains pays, dont la Turquie, délivrent assez systématiquement des mandats d'arrêt internationaux contre des personnes accusées, à tort ou à raison, de « terrorisme ».

Dans le cas de M. Kimyongür les autorités judiciaires néerlandaises ont fini par libérer ce ressortissant belge, estimant que les accusations contenues dans le dossier transmis par les autorités turques n'étaient pas fondées.

Il reste que ce citoyen belge a passé plus de deux mois derrière les barreaux dans l'angoisse d'être extradé vers un pays accusé par diverses organisations de défense des droits de l'homme, de violer ces droits, en particulier dans l'univers carcéral.

À la lumière de cette triste expérience, dans la mesure où il apparaît que tout ressortissant belge soumis à un mandat d'arrêt international, risque à tout moment arrestation et éventuellement extradition dès lors qu'il quitte le territoire belge, la moindre des choses pour un pays défendant des valeurs démocratiques est d'avertir son ressortissant de l'existence d'un mandat d'arrêt international à son égard.

Ainsi, la personne concernée pourra au moins se défendre des accusations portées contre elle et si elle décide, malgré tout, de quitter le territoire belge, elle le fera en ayant connaissance des risques qu'elle prend.

La présente proposition vise donc à imposer aux autorités belges de notifier à la personne de nationalité belge qui fait l'objet d'une demande d'extradition, l'existence et l'origine de cette demande ainsi que les motifs qui la sous-tendent aux yeux du pays requérant.

Josy DUBIÉ.
Isabelle DURANT.
José DARAS.
Carine RUSSO.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet

Art. 2

In artikel 7 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, vervangen door de wet van 16 maart 1964 en gewijzigd door de wet van 5 augustus 2003, wordt een § *1bis* ingevoegd, luidende :

« § *1bis*. — Wanneer een verzoek tot uitlevering betreffende een Belgische onderdaan die in België verblijft aan de Belgische overheid wordt gericht en de onderzoeksrechter weigert voor de betrokkene een bevel tot voorlopige aanhouding te verlenen, dan wordt aan die persoon bij aangetekende brief binnen vierentwintig uur kennis gegeven van die beslissing en van het verzoek tot uitlevering.

6 augustus 2007.

PROPOSITION DE LOIArticle 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 7 de la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale, remplacé par la loi du 16 mars 1964 et modifié par la loi du 5 août 2003, est inséré un § *1^{er}bis*, rédigé comme suit :

« *1^{er}bis*. — Lorsqu'une demande d'extradition concernant un ressortissant belge résidant en Belgique est adressée aux autorités belges et que le juge d'instruction refuse de décerner un mandat d'arrêt provisoire à l'égard de la personne concernée, cette décision et la demande d'extradition est notifiée à la personne par pli recommandé, dans les vingt-quatre heures. ».

6 août 2007.

Josy DUBIÉ.
Isabelle DURANT.
José DARAS.
Carine RUSSO.